

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового
регулювання економіки
Протокол № 1 від 1.09.2025 р.



ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ЧАСТИНА ПЕРША.

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	Право

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник :
к.ю.н, доцент

Оксана ПОНОМАРЕНКО

Завідувач кафедри
правового регулювання
економіки

Юрій ШИНКАРЬОВ

Гарант програми

Олександр ЛИСЯК

**Харків
2025**

ВСТУП

Цивільне право є основною галуззю в системі права України. Воно регулює особисті немайнові та майнові відносини між суб'єктами приватного права. Це ті відносини, які людина вступає протягом усього життя, з моменту народження і до самої смерті. Предмет цивільного права включає такі відносини, як особисті немайнові права фізичних і юридичних осіб, право власності та інші речові права, право інтелектуальної власності, зобов'язальне право (договірні та позадоговірні зобов'язання) і спадкове право. У процесі підготовки фахівців у галузі права, здатних якісно забезпечувати захист і реалізацію законних інтересів фізичних та юридичних осіб, у тому числі суб'єктів господарювання, вивчення курсу цивільного права є необхідним.

Вивчення курсу «Цивільне право. Частина перша.» здійснюється протягом двох семестрів і включає лекційні та практичні заняття, на яких набуваються теоретичні знання та навички вирішення конкретних практичних ситуацій.

Метою навчальної дисципліни «Цивільне право. Частина перша» є формування у здобувачів бакалаврів предметних компетенцій у сфері правового регулювання цивільних відносин через вивчення сутності основних правових категорій і інститутів цивільного права, вироблення вмінь застосування норм цивільного права при вирішенні практичних ситуацій та складанні проектів правозастосовчих актів, вмінь аналізувати та тлумачити норми цивільного права.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- формування у здобувачів здатності розуміти сутність основних інститутів цивільного права;
- формування у здобувачів бакалаврів здатності розуміти принципи та основні тенденції у правового регулювання цивільних відносин;
- формування у здобувачів навичок аналізу та тлумачення актів цивільного законодавства;
- формування у здобувачів здатності розв'язувати складні практичні ситуації з урахуванням нових тенденцій у правовому регулюванні цивільних відносин та Позицій Верховного Суду України;

- формування у здобувачів навичок складання проектів різноманітних актів у сфери приватного права.

Предметом навчальної дисципліни є правове регулювання особистих немайнових та майнових відносин, заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників

Об'єктом навчальної дисципліни є інститути загальної частини цивільного права(поняття цивільного права та вчення про цивільне правовідношення) та абсолютні цивільні права (особисті немайнові права, речові права та спадкові права, право інтелектуальної власності).

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1.

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 3	ЗК1, ЗК2, ЗК6, ЗК8, СК9, СК10, СК13
РН5	ЗК1, ЗК2, ЗК8, СК4, СК5, СК7, СК15
РН9	ЗК9, СК12, СК14
РН13	ЗК2, ЗК3, ЗК6, СК7, СК10, СК15
РН18	ЗК3, ЗК7, ЗК8, ЗК11, ЗК13, СК1, СК2, СК8, СК13
РН20	ЗК1, ЗК2, ЗК7, СК7, СК8, СК11, СК12, СК16
РН22	ЗК2, ЗК10, ЗК16, СК4, СК5, СК12, СК14

РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультивання з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проєктів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Цивільне право: загальні положення. Суб'єкти цивільних правовідносин

Тема 1. Поняття цивільного права та його система

Поняття цивільного права як галузі права, як науки та навчальної дисципліни. Місце цивільного права в системі права України. Співвідношення цивільного і господарського права. Відмежування цивільного права від інших галузей права України, які регулюють майнові та немайнові відносини. Предмет цивільно-правового регулювання суспільних відносин. Поняття, ознаки та значення предмету цивільно-правового регулювання.

Метод цивільно-правового регулювання суспільних відносин, його особливості. Поняття, ознаки та значення методу цивільно-правового регулювання. Функції цивільного права. Поняття, значення та види функцій цивільного права. Принципи цивільного права. Поняття, значення та види принципів цивільного права. Система цивільного права. Поняття та елементи системи цивільного права.

Тема 2. Цивільне законодавство України

Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства. Акти цивільного законодавства, їх система. Конституція України та її значення для цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основа

цивільного законодавства. Закони України. Укази Президента України та постанови Кабінету Міністрів України. Акти законодавства інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим. Акти цивільного законодавства і договір. Звичай.

Міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, як частина національного цивільного законодавства України.

Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій та норм моралі.

Тема 3. Цивільні правовідносини

Поняття та особливості цивільних правовідносин. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення. Елементи цивільних правовідносин та їх зміст.

Поняття та види суб'єктивних цивільних прав та обов'язків, що складають зміст цивільних правовідносин.

Об'єкти та суб'єкти цивільних правовідносин. Поняття та значення об'єктів цивільних правовідносин. Обороздатність об'єктів. Правосуб'єктність учасників цивільних правовідносин.

Тема 4. Фізична особа

Поняття фізичної особи. Правоздатність фізичної особи. Обсяг та зміст правоздатності фізичної особи. Співвідношення правоздатності та суб'єктивних прав фізичних осіб. Цивільна дієздатність фізичних осіб, зміст та її види. Емансипація (підстави та правові наслідки). Дієздатність громадян інших держав і осіб без громадянства.

Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи. Підстави та правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків обмежено дієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, цивільна дієздатність якої була обмежена. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.

Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною. Момент визнання фізичної особи недієздатною. Порядок здійснення цивільних прав та обов'язків недієздатними особами. Поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною.

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Підстави та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Опіка над майном фізичної особи, яка визнана безвісно відсутньою, а також фізичної особи, місце перебування якої невідоме.

Скасування рішення суду про визнання фізичної особи безвісно відсутньою та його правові наслідки. Оголошення фізичної особи померлою. Підстави та правові наслідки оголошення фізичної особи померлою. Правові наслідки появи фізичної особи, яка була оголошена померлою.

Індивідуалізація фізичної особи. Ім'я, місце проживання особи та інші засоби індивідуалізації фізичних осіб, їх правове значення.

Акти цивільного стану. Поняття та значення актів цивільного стану. Фізична особа-підприємець. Право фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця. Банкрутство фізичної особи підприємця. Управління майном, що використовується у підприємницькій діяльності, органом опіки та піклування.

Тема 5. Опіка та піклування

Поняття та значення опіки та піклування. Обов'язок повідомляти про фізичних осіб, які потребують опіки та піклування. Встановлення опіки та піклування судом.

Встановлення опіки та піклування органом опіки та піклування. Місце встановлення опіки або піклування. Призначення опікуна або піклувальника.

Суб'єкти опіки та піклування. Орган опіки та піклування. Фізичні особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Фізична особа, яка не може бути опікуном або піклувальником. Опіка або піклування над фізичною особою, щодо якої не призначено опікуна або піклувальника.

Тема 6. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.

Поняття, ознаки та значення юридичних осіб. Вчення про юридичні особи.

Види юридичних осіб. Юридичні особи приватного та публічного права.

Участь

юридичних осіб публічного права у цивільних правовідносинах.

Організаційно-правові форми юридичних осіб. Товариства та установи.

Підприємницькі та непідприємницькі товариства.

Способи створення юридичної особи. Створення юридичних осіб в залежності від організаційно-правових форм та цілей діяльності. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи. Момент виникнення цивільної правоздатності. Особисті немайнові та майнові права юридичної особи. Філії та представництва юридичної особи.

Відповідальність юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Найменування юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи. Інші засоби індивідуалізації.

Припинення юридичної особи. Реорганізація юридичної особи шляхом злиття, приєднання, поділу та перетворення. Підстави та порядок ліквідації юридичної особи. Правові наслідки припинення юридичної особи.

Поняття та види підприємницьких товариств. Поняття та види господарських товариств. Виробничий кооператив.

Тема 7. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах

Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах. Українська держава як суб'єкт цивільного права, особливості його правового становища. Автономна Республіка Крим, адміністративно- територіальні утворення у відносинах, що регулюються цивільним законодавством. Органи та представники, через яких діють держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади у цивільних відносинах.

Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.

Змістовий модуль 2. Об'єкти цивільних прав. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Здійснення цивільних прав, виконання цивільних обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів.

Тема 8. Об'єкти цивільних прав

Поняття і види об'єктів цивільних прав. Вчення про об'єкти цивільних прав. Речі як об'єкти цивільних прав. Поняття та правове значення речей як об'єктів цивільних прав.

Тварини як особливий об'єкт цивільних прав.

Класифікація речей та її правове значення. Рухомі та нерухомі речі. Речі подільні та неподільні. Споживні та неспоживчі. Речі, визначені родовими та індивідуальними ознаками. Головна річ та приналежність. Складові частини речі. Складні речі. Продукція, плоди та доходи. Оборотоzdатність речей у цивільному праві. Майно як особливий об'єкт цивільних прав. Поняття та види майна.

Підприємство як єдиний майновий комплекс.

Гроші (грошові кошти). Валютні цінності. Поняття та особливості грошей, валютних цінностей як об'єктів цивільних прав.

Цінні папери. Поняття та види цінних паперів. Окремі види цінних паперів: облігація, вексель, акція, ощадний сертифікат тощо. Передання прав на цінні папери.

Робота та послуги. Поняття та особливості робіт та послуг як об'єктів цивільних прав, їх поняття та види.

Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види. Поняття та види особистих немайнових благ відповідно до Конституції України та Цивільного кодексу України. Результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, особисті немайнові блага.

Тема 9. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини.

Поняття та значення підстав (юридичних фактів) виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин. Юридичний склад. Виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством.

Класифікація юридичних фактів. Події та дії, правомірні та неправомірні дії, вчинки та акти, адміністративні акти та правочини. Значення класифікації юридичних фактів.

Поняття, ознаки та значення правочинів. Види правочинів. Правочини односторонні, двосторонні та багатосторонні. Оплатні та безоплатні правочини. Умовні правочини. Консенсуальні та реальні правочини. Каузальні та абстрактні правочини.

Еквівалентні та алеаторні правочини.

Чинність правочину. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину. Тлумачення змісту правочину. Значення тлумачення правочину. Правила тлумачення змісту правочину. Недійсність правочину. Поняття недійсності правочину.

Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним. Види недійсних правочинів.

Тема 10. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів.

Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. Умови виконання цивільних обов'язків.

Поняття права на захист цивільних прав та інтересів. Форми захисту цивільних прав та інтересів. Способи захисту цивільних прав та інтересів.

Тема 11. Представництво

Поняття, підстави виникнення та види представництва. Правове значення представництва. Представництво за законом. Комерційне представництво. Представництво за довіреністю. Передоручення.

Вчинення правочинів представником. Правочини, які може вчиняти представник.

Правові наслідки вчинення правочину представником. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.

Довіреність. Поняття та види довіреності. Форма довіреності. Довіреність юридичної особи. Значення довіреності.

Припинення представництва. Підстави припинення представництва. Припинення представництва за довіреністю. Скасування довіреність. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Тема 12. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

Поняття строку і терміну, їх значення та види. Місце строків (термінів) у системі юридичних фактів цивільного права. Обчислення строків. Загальні правила про обчислення строків. Початок та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.

Поняття, сутність та значення позовної давності. Вимоги, на які позовна давність не поширюється. Види позовної давності. Загальна та спеціальна позовна давність.

Обчислення та перебіг позовної давності. Правила обчислення позовної давності. Початок перебігу позовної давності.

Зупинення та переривання перебігу строків позовної давності. Поняття, підстави та правове значення зупинення та переривання перебігу позовної давності. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Наслідки спливу позовної давності.

Застосування позовної давності до додаткових вимог.

Тема 13. Цивільно-правова відповідальність

Поняття цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Умови настання цивільно-правової відповідальності. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.

Змістовий модуль 3. Абсолютні права. Особисті немайнові права фізичної особи. Речові права.

Тема 14. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи

Поняття та види особистих немайнових прав. Зміст особистого немайнового права.

Здійснення особистих немайнових прав. Забезпечення здійснення особистих немайнових прав. Обмеження особистих немайнових прав.

Захист особистих немайнових прав. Поновлення порушеного особистого немайнового права. Спростування недостовірної інформації. Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права. Правові наслідки невиконання рішення суду про захист особистого немайнового права. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.

Тема 15. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

Право на життя. Право на охорону здоров'я. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Право на свободу. Право на особисту недоторканність. Фізична недоторканність. Психічна недоторканність. Статева недоторканність.

Право на сім'ю. Право на опіку або піклування. Патронат. Поняття та зміст.

Тема 16. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи

Право на ім'я. Право на повагу до гідності та честі. Право на недоторканність ділової репутації. Поняття та зміст.

Право на індивідуальність. Право на особисте життя та його таємницю. Право на інформацію. Право на особисті папери. Право на таємницю кореспонденції. Поняття та зміст.

Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле-, та відеозйомки.

Охорона інтересів фізичної особи, яка зображена на фотографіях та в інших художніх творах. Право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості.

Право на місце проживання. Право на недоторканність житла. Право на вибір роду занять. Право на свободу пересування. Поняття та зміст.

Право на свободу об'єднання. Право на мирні зібрання. Поняття та зміст.

Тема 17. Загальні положення про речове право.

Поняття та ознаки речового права. Підстави виникнення речових прав. Об'єкти та суб'єкти речового права. Види речових прав.

Захист речових прав. Поняття та особливості захисту речових прав.

Тема 18. Право власності

Поняття права власності та його зміст. Поняття права власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Недоторканність права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності. Зміст права власності.

Право власності Українського народу. Право приватної власності. Право державної власності. Право комунальної власності. Поняття та зміст.

Підстави набуття права власності. Класифікація підстав (способів) набуття права власності та характеристика окремих способів.

Момент виникнення права власності у набувача. Момент виникнення у набувача права власності за первісними підставами. Момент набуття права власності за правочином.

Здійснення права власності. Порядок та межі здійснення права власності. Тягар утримання майна. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.

Право власності на землю (земельну ділянку). Земля (земельна ділянка) як об'єкт права власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на землю (земельну ділянку). Право власника на забудову земельної ділянки. Самочинне будівництво. Право на земельну ділянку при придбанні житлового будинку, будівлі або споруди, що розміщені на ній.

Право власності на житло. Поняття житла. Житловий будинок, садиба, квартира як об'єкти права власності. Права власника житлового будинку, квартири. Права житлово будівельного (житлового) кооперативу та їх членів на квартиру в будинку кооперативу.

Об'єднання власників житлових будинків, квартир.

Припинення права власності. Підстави та порядок припинення права власності.

Тема 19. Право спільної власності

Поняття та види права спільної власності. Підстави виникнення права спільної власності. Здійснення права спільної власності. Утримання майна, що перебуває у спільній власності. Виділення частки співвласника. Припинення права спільної власності.

Тема 20. Захист права власності

Поняття та види захисту права власності. Принцип рівних умов захисту всіх суб'єктів права власності. Основні засади захисту права власності. Види способів захисту права власності.

Речово-правові способи захисту права власності. Витребування майна власника із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов). Витребування майна власником від добросовісного набувача. Розрахунки при витребуванні речей із незаконного володіння.

Захист прав власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності. Виключення майна з опису та звільнення з-під арешту.

Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності. Відшкодування шкоди, заподіяної речам власника. Недійсність актів, що порушують право власності.

Тема 21. Речові права на чуже майно

Право володіння чужим майном як речове право. Суб'єкти та об'єкти володіння. Виникнення володіння та його припинення. Іпотека та притримання. Захист володіння майном.

Право користування чужим майном як речове право. Сервітут: поняття, види, підстави виникнення, припинення та його захист. Суперфіцій та емфітевзис: поняття, підстави виникнення, припинення та захист.

Змістовий модуль 4. Спадкове право. Право інтелектуальної власності.

Тема 22. Загальні положення про спадкування.

Поняття спадкування, підстави спадкування. Відкриття спадщини, місце і час відкриття спадщини.

Спадкова маса. Права та обов'язки, які входять до складу спадщини, права та обов'язки померлого, які не успадковуються. Суб'єкти спадкових правовідносин.

Спадкоємці. Право на спадкування. Визначення кола спадкоємців, підстави усунення від спадкування. Об'єкти спадкового правонаступництва. Спадкування права на земельну ділянку; спадкування частки у праві спільної власності; спадкування права на вклад у банку; спадкування права на відшкодування збитків, моральної шкоди та сплату неустойки.

Тема 23. Спадкування за заповітом. Спадковий договір.

Поняття заповіту. Право на заповіт, право на зміну та скасування заповіту. Суб'єкти спадкування за заповітом. Загальні вимоги до форми заповіту. Секретний заповіт. Спадкування подружжя. Недійсність заповіту. Посвідчення заповіту. Посвідчення заповіту нотаріусами, іншими посадовими особами. Посвідчення заповіту при свідках. Зміст заповіту. Заповіт з умовою. Тлумачення заповіту. Види заповідальних розпоряджень. Призначення і підпризначення спадкоємців, заповідальний відказ, покладення. Право на обов'язкову частку у спадщині. Спадковий договір. Спадковий договір, його поняття. Сторони спадкового договору. Виконання заповіту. Призначення виконавця заповіту. Повноваження виконавця заповіту. Контроль за виконанням заповіту. Строк чинності повноважень виконавця заповіту. Право виконавця заповіту на відмову від здійснення своїх повноважень.

Форма спадкового договору. Обов'язки набувача у спадковому договорі. Особливості спадкового договору з участю подружжя. Забезпечення виконання спадкового договору. Розірвання спадкового договору.

Тема 24. Спадкування за законом. Оформлення права на спадщину.

Спадкування за законом. Підстави спадкування за законом. Черговість спадкування за законом. Зміна черговості закликання до спадкування. Спадкування за правом представлення. Частка спадкоємців за законом у спадковому майні.

Право на прийняття спадщини. Строки для прийняття спадщини. Наслідки спливу строку для прийняття спадщини. Право на відмову від прийняття спадщини. Правові наслідки відмови від прийняття спадщини. Перехід права на прийняття

спадщини. Дії, які свідчать про прийняття спадщини. Подання заяви на прийняття спадщини. Прийняття спадщини особою, яка постійно проживала зі спадкодавцем. Прийняття спадщини малолітніми, неповнолітніми, недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена.

Оформлення права на спадщину. Свідоцтво про право на спадщину. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину. Державна реєстрація права на спадщину. Внесення змін до свідоцтва про право на спадщину та його анулювання. Визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину.

Тема 25. Загальні положення про право інтелектуальної власності

Поняття права інтелектуальної власності. Передумови правової регламентації відносин, пов'язаних з результатами інтелектуальної діяльності. Відмінність матеріальних об'єктів від нематеріальних. Теорії права інтелектуальної власності. Загальні риси виключних прав на нематеріальні об'єкти. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти. Основні інститути права інтелектуальної власності: авторське право, суміжні права, право промислової власності, право на комерційну інформацію, тощо.

Законодавство про інтелектуальну власність в Україні. Характеристика національних та міжнародних нормативних актів. Зміст права інтелектуальної власності. Особисті немайнові права інтелектуальної власності. Майнові права інтелектуальної власності.

Передання майнових прав інтелектуальної власності. Вільне використання майнових прав.

Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам. Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору та за замовленням.

Захист права інтелектуальної власності. Форми захисту права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності: загальні та специфічні.

Тема 26. Авторське право та суміжні права.

Об'єкти авторського права. Поняття та ознаки об'єктів авторського права.

Літературні та художні твори. Комп'ютерні програми. Компіляції даних. Інші твори. Обсяг правової охорони об'єктів авторського права.

Зміст суб'єктивного авторського права. Загальні положення про суб'єктивне авторське право. Момент виникнення авторського права. Особисті немайнові та майнові права авторів. Строк дій авторського права. Правові наслідки закінчення строку чинності авторського права.

Обмеження авторського права. Загальні засади обмеження авторського права.

Використання цитат. Використання творів у наукових, освітніх, культурних та соціальних цілях. Вільне відтворення бібліотеками. Вільне відтворення творів у особистих цілях.

Суміжні права. Об'єкти суміжних прав. Суб'єкти суміжних прав. Використання суміжних прав.

Тема 27. Право промислової власності

Об'єкти патентного права. Поняття та ознаки об'єктів патентного права. Винахід, корисна модель, промисловий зразок. Обсяг правової охорони об'єктів патентного права.

Зміст суб'єктивного патентного права. Загальні положення про суб'єктивне патентне право. Момент виникнення прав з патенту. Строк дій прав з патенту. Правові наслідки припинення дії патенту та визнання патенту недійсним.

Право на комерційне найменування. Поняття та ознаки комерційного найменування.

Вимоги щодо комерційного найменування. Момент виникнення права на комерційне найменування. Строк дії. Припинення дії права на комерційне найменування.

Право на торговельну марку. Поняття та ознаки торговельної марки. Критерії охороноздатності торговельної марки. Момент виникнення права на торговельну марку.

Строк дії. Припинення дії права на торговельну марку.

Тема 28. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності

Поняття наукового відкриття. Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію. Право інтелектуальної власності на сорт рослин. Право інтелектуальної власності на породу тварин. Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Поняття цивільного права та його система	Завдання. 1 Участь у дискусії з теоретичних питань 2 Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів
Тема 2. Цивільне законодавство України	Завдання. 1 Участь у дискусії з теоретичних питань 2 Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 3. Цивільні правовідносини	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 4. Фізична особа.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 5. Опіка та піклування.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 6. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 7. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів. 3. Презентація творчого завдання. 4. Обговорення результатів модульного контролю.
Тема 8. Об'єкти цивільних прав	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.

Тема 9. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 10. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів. .	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 11. Представництво	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 12. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 13. Цивільно-правова відповідальність	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів. 3. Презентація творчого завдання.
Тема 14. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 15. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 16. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 17. Загальні положення про речове право.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань

	2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 18. Право власності	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 19. Право спільної власності	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 20. Захист права власності	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 21. Речові права на чуже майно	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів. 3. Презентація творчого завдання. 4. Обговорення результатів модульного контролю
Тема 22. Загальні положення про спадкування	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 23. Спадкування за заповітом. Спадковий договір.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 24. Спадкування за законом. Оформлення права на спадщину	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 25. Загальні положення про право інтелектуальної власності	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань

	2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 26. Авторське право та суміжні права.	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 27. Право промислової власності	Завдання. 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів.
Тема 28. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності	Завдання: 1. Участь у дискусії з теоретичних питань 2. Участь у дискусії з вирішення практичних ситуації, обґрунтування власних варіантів вирішення, аналіз рішень інших здобувачів. 3. Презентація творчого завдання. 4. Презентація ІНДЗ.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Поняття цивільного права та його система	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 2. Цивільне законодавство України	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 3. Цивільні правовідносини	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 4. Фізична особа.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 5. Опіка та піклування.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 6. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 7. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій. 4. Підготування творчого завдання. 5. Вирішення модульного контролю.
Тема 8. Об'єкти цивільних прав	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.

Тема 9. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 10. Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів.	Завдання. 1. Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 11. Представництво	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 12. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 13. Цивільно-правова відповідальність	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій. 5. Виконання модульного контролю. 6. Підготування до заліку. 7. Виконання творчого завдання. 8. Виконання ІНДЗ.
Тема 14. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій. 4. Вирішення тестового завдання
Тема 15. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 16. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.

	<p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 17. Загальні положення про речове право.	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 18. Право власності	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 19. Право спільної власності	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 20. Захист права власності	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 21. Речові права на чуже майно	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 22. Загальні положення про спадкування	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 23. Спадкування за заповітом. Спадковий договір.	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>
Тема 24. Спадкування за законом. Оформлення права на спадщину	<p>Завдання.</p> <p>1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми.</p> <p>2. Аналіз судової практики з теми.</p> <p>3. Розв'язування практичних ситуацій.</p>

Тема 25. Загальні положення про право інтелектуальної власності	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 26. Авторське право та суміжні права.	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 27. Право промислової власності	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій.
Тема 28. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності	Завдання. 1. Здійснити пошук, обробку та аналіз джерел з теми. 2. Аналіз судової практики з теми. 3. Розв'язування практичних ситуацій. 4. Презентація творчого завдання. 5. Виконання ІНДЗ. 6. Написання контрольної роботи. 7. Складання іспиту.

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як: лекція-діалог, оглядова лекція, лекція-ілюстрація, проблемна лекція, кейс-метод, практична робота.

Тема	Лекція	Практичне заняття
1. Поняття цивільного права та його система	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс-метод
2. Цивільне законодавство України	Оглядова лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс-метод

3. Цивільні правовідносини	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс-метод
4. Фізична особа.	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
5. Опіка та піклування	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
6. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин.	Оглядова лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
7. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних відносинах	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
8. Об'єкти цивільних прав.	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
9. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Правочини.	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
10 Здійснення цивільних прав та виконання обов'язків. Захист цивільних прав та інтересів.	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
11. Представництво	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
12 Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
13. Цивільно-правова відповідальність	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
14. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
15. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод

16. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
17. Загальні положення про речове право.	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
18. Право власності.	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
19. Право спільної власності	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
20. Захист права власності	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
21. Речові права на чуже майно	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
22. Загальні положення про спадкування	Лекція-ілюстрація	Практична робота, кейс-метод
23. Спадкування за заповітом Спадковий договір	Лекція-ілюстрація	Практична робота, кейс-метод
24. Спадкування за законом. Оформлення права на спадщину	Лекція-ілюстрація	Практична робота, кейс-метод
25. Загальні положення про право інтелектуальної власності	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
26. Авторське право та суміжні права.	Лекція-діалог, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
27. Право промислової власності	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод
28. Право інтелектуальної власності на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності	Проблемна лекція, ілюстрація	Практична робота, кейс метод

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Контрольні заходи включають:

у третьому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі диференційованого заліку (написання семестрової контрольної роботи) відповідно до графіку освітнього процесу.

у четвертому семестрі:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів);

2) модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

3) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі іспиту відповідно до графіку освітнього процесу.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

- для дисциплін з формою семестрового контролю іспит - сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю (максимальна сума балів - 60)

та балів, отриманих за складання екзамену (максимальна сума балів за екзамен - 40 балів)

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль у третьому семестрі:

письмове вирішення ситуаційних завдань - максимальна оцінка за семестр - 40 балів;

написання контрольних робіт - 10 балів за кожну контрольну роботу, максимальна оцінка - 20 балів;

виконання індивідуального завдання - 10 балів, максимальна оцінка - 10 балів;

виконання творчого завдання - максимальна оцінка - 5 балів;

написання підсумкової контрольної роботи - максимальна оцінка - 25 балів.

Поточний контроль у четвертому семестрі:

письмове вирішення ситуаційних завдань - максимальна оцінка за семестр - 25 балів;

написання контрольних робіт - максимальна оцінка - 20 балів;

виконання індивідуального завдання - максимальна оцінка - 10 балів;

виконання творчого завдання - максимальна оцінка - 5 балів;

екзамен - максимальна оцінка - 40 балів.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни з формою семестрового контролю екзамен (іспит)).

ПРИКЛАД ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Спеціальність D8 «Право»

Освітньої програми «Право»

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА “ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО. ЧАСТИНА ПЕРША”

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

I. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

ТЕСТИ (15 балів):

1. В господарських товариствах якого виду учасники обов'язково повинні мати правовий статус суб'єкта підприємницької діяльності?

1. Акціонерне товариство
2. Товариство з додатковою відповідальністю
3. Повне товариство
4. Командитне товариство

2. З якого віку фізична особа має право на власний розум змінити ім'я?

1. З 14 років
2. З 18 років
3. З 16 років
4. З 21 року

3. В якому випадку недодержання вимоги щодо письмовій формі тягне визнання правочину недійсним?

1. У випадку, якщо законом передбачений такий наслідок
2. Завжди недодержання вимоги закону щодо письмовій формі тягне визнання правочину недійсним.
3. У випадку, якщо у сторони у правочині зазначено в якості умови, що недотримання письмовій формі тягне його недійсність.
4. Недодержання вимоги закону щодо письмовій формі ніколи не тягне його недійсність.

4. Які наслідки оголошення фізичної особи померлою?

1. Встановлення опіки над майном
2. Відкриття спадщини
3. Заборона на відчуження спадкоємцями нерухомого майна, яке перейшло до них у зв'язку з відкриттям спадщини, протягом п'яти років
4. Розірвання шлюбу

5. Яка основна мета цивільно-правової відповідальності?

1. Протидіяти наступним правопорушенням (превентивна)
2. Покарати особу, які здійснила цивільне правопорушення (карна)
3. Виховати правопорушника до правомірної поведінки(виховна)
4. Відновити порушений матеріальний стан особи, права якої порушені (компенсаційна)

6. Чи може,за загальним правилом, бути скасована довіреність без згоди представника?

1. Ні, оскільки довіреність взагалі не може бути скасована достроково
2. Так, оскільки довіреність є одностороннім правочином, при вчиненні та скасуванні якого достатньою є воля довірителя
3. Ні, оскільки скасування довіреності стосується інтересів представника
4. Ні, оскільки довіреність є договором, для укладення та розірвання якого обов'язковою є домовленість сторін

7. Суд визнав договір купівлі-продажу недійсним. З якого моменту договір-купівлі-продажу буде недійсним?

1. З моменту укладення договору
2. З моменту винесення рішення суду
3. З моменту, з якого суд визнає договір недійсним
4. З моменту набрання чинності рішенням суду

8. З якого моменту виникає право власності на житловий будинок за набувальною давністю?

1. Через десять років після заволодіння майном
2. Через п'ятнадцять років після заволодіння майном
3. З моменту внесення відомостей у державний реєстр речових прав
5. З моменту набуття чинності рішення суду про визнання права власності

9. АТ було визнано банкрутом. Майна АТ не вистачило для виконання зобов'язання перед постачальником за договором поставки. Яка юридична доля такого зобов'язання?

1. АТ не може бути ліквідоване до повного виконання зобов'язань перед кредиторами
2. Після визнання юридичної особи банкрутом, вимоги вважаються погашеними, зобов'язання припиняється
3. Зобов'язання існує доки не буде виконане учасниками АТ
4. В рішенні суду про визнання юридичної особи банкрутом має бути зазначена доля зобов'язань, які не виконані

10. А. звернувся до суду після перебігу позовної давності, про що у суді заявив відповідач. Які наслідки це потягне?

1. У позові буде відмовлено
2. Заява позивача про сплив позовної давності перериває її перебіг
3. Суд за вимогою позивача розглядає справу по суті та приймає рішення
4. Суд розглядає справу по суті, але зобов'язує позивача сплатити штраф за пропуск позовної давності

11. Чи можливе, за загальним правилом, застосування до податкових відносин цивільного законодавства?

1. Ні, оскільки податкові відносини не засновані на юридичній рівності сторін
2. Так, оскільки податкові відносини є майновими, а цивільне законодавство регулює майнові відносини

3. Ні, оскільки податкові відносини регулюються податковим законодавством

4. Так, оскільки податкові відносини субсидіарно регулюються цивільним законодавством

12. А. запозичив у Б. 1000 грн й зобов'язався повернути борг протягом місяця. Через п'ять років вони зустрілися й Б. сказав, що пам'ятає про борг й поверне його як тільки отримає заробітну плату. Яким чином така заява Б. впливає на перебіг позовної давності?*

1. Така заява не впливає на перебіг позовної давності
2. Така заява скасовує перебіг позовної давності
3. Така заява зупиняє перебіг позовної давності
4. Така заява перериває перебіг позовної давності

13. До А. в порядку спадкування перейшла частка у ТОВ. Чи може він стати учасником ТОВ?

1. Так, він автоматично становиться учасником ТОВ
2. Так, якщо він подасть заяву до державного реєстратора про вступ до ТОВ
3. Ні, А. має лише право вимагати від ТОВ виділу частки та сплати її вартості
4. Так, при умові, що інші учасники ТОВ приймуть рішення про його прийняття до учасників ТОВ

14. А. склав заповіт, згідно з умовами якого все майно, яке йому належало на час відкриття спадщини переходить його сину. Син зобов'язаний надати право довічного проживання у квартирі, яка входить до складу спадщини, останній жінці заповідача. До якого виду заповіту відноситься такий заповіт?

1. Заповіт, який містить заповідальний відказ
2. Заповіт з умовою
3. Спадковий договір

4. Заповіт, який містить покладення

15. Комунальні служби під час проведення ремонтних робіт каналізації вирили котловину навпроти гаража, який належав на праві власності А. Ремонтні роботи продовжувалися протягом одного місяця, у зв'язку з чим, А. був позбавлений можливості користуватися автомобілем, який знаходився у гаражі. Після закінчення ремонтних робіт, А. пред'явив до комунального підприємства негаторний позов. Чи є підстави для його задоволення?

1. Ні, оскільки негаторний позов може бути пред'явлений лише поки триває порушення

2. Ні, оскільки суд не уповноважений зобов'язати комунальні служби зупинити ремонтні роботи. А. необхідно звертатися до адміністрації комунального підприємства.

3. Так, оскільки комунальні служби створили перешкоду у користуванні машиною та гаражом

4. Ні, оскільки комунальні служби не здійснювали протиправних дій

II. ВІДКРИТЕ ПИТАННЯ (5 балів):

Дайте відповіді на наступні питання:

1. Проведіть порівняльну характеристику між нікчемним та оспорюваним правочином.

2. Визначте поняття фrawdаторного правочину (обов'язково при відповіді на це питання використовуйте актуальну практику Верховного Суду).

3. Опишіть проблеми розмежування негаторного та вiндикаційного позовів як способів захисту речових прав.

4. Назвіть підстави виникнення, зміст, підстави припинення та способи захисту прав особи, яка має право на проживання у житлі члена сім'ї.

5. Дайте характеристику фiдуціарним правочинам.

III. ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ (20 балів):

Задача 1.

Сергій Мартинець (65 років) перебував у шлюбі з Марією Мартинець (65 років). Перебуваючи на лікуванні у санаторії він закохав Надію Сурженко (30 років). Надія Сурженко завагітніла від Сергія Мартинець. Дізнавшись про це, Сергій Мартинець звернувся до нотаріусу для посвідчення заповіту. У заповіті Сергій Мартинець бажав заповідати все своє майно сину, який буде народжений через п'ять місяців. Він також пояснив нотаріусу, що за прогнозами лікарів йому залишилося жити не більш трьох місяців.

У нотаріуса виникли сумніви щодо законності такого заповіту. Так, нотаріус сумнівався щодо можливості складання заповіту на користь ще ненародженої дитини. Крім того, у нотаріуса виникло питання, чи не порушує такий заповіт прав дружини Марії Мартинець та спільних дітей Марії та Сергія Мартинець - Андрія (30 років) та Михайла (35 років).

За консультацією нотаріус звернувся до юриста.

Дайте письмову консультацію.

Задача 2.

Шульженко купив у автосалоні Києва автомобіль Tesla й поїхав до дому в Харків. Він проїхав Полтаву й переконавшись, що дорога відповідає всім вимогам виробника (роздільні смуги, якісне дорожнє покриття), він вирішив випробувати режим автопілоту. Він дуже ретельно вивчив інструкцію, й виставив цей режим на автомобілі. Шульженко проїхав на цьому режимі п'ятдесят кілометрів й переконавшись, що він працює відмінно, він включив радіостанцію, закрив очі й вирішив трішки відпочити. В цей самий час автомобіль збив Ніколаєнко, який переходив дорогу у недозволеному місці. Ніколаєнко загинув. Дружина та двоє неповнолітніх дітей Ніколаєнко пред'явили позов до Шульженко про відшкодування матеріальної та моральної шкоди. Обидві сторони звернулися за допомогою до адвокатів.

Продумайте аргументи адвокатів обох сторін.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ РОБІТ

Екзаменаційний білет з дисципліни “Цивільне право. Частина перша” включає 15 тестів, п’ять відкритих питань та два практичних завдання. Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 балів.

Тести.

Вірна відповідь на тестове питання оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання тестового завдання – 15

Відкрите питання.

Максимальна оцінка завдання 1 бал за кожне виконане завдання. За всі виконані відкриті питання максимальна оцінка 5 балів.

При виконанні цього завдання оцінюється повнота відповіді, яка включає:

- знання доктринальних положень з поставленого питання;
- знання Правових позицій Верховного Суду та Рішень Конституційного Суду України з цього питання.

Увага!!! За кожну відповідь можна отримати лише один бал, тому при виконанні цього завдання, здобувач у відповіді має дати повну відповідь на кожне питання. У разі неповної відповіді, здобувач отримає 0 балів

Практичні завдання.

Практичне завдання – ситуаційне завдання (кейс) 2 шт. За кожне завдання здобувач може отримати 10 балів, в сукупності за виконання всіх завдань такого типу максимально можлива оцінка - 20 балів

При виконання цього завдання здобувачу необхідно вирішити практичну ситуацію. Оцінювання здійснюється за наступними критеріями:

1 бал - за аналіз всіх обставин справи, які мають значення для вирішення справи;

1 бал - за правильне використання юридичної термінології;

2 балів - за правильне та повне застосування норм національного законодавства, необхідних та достатніх для вирішення ситуації;

2 балів - за посилання на міжнародні акти та практику Європейського Суду з прав людини з цього питання;

2 балів - за посилання на правові Позиції Верховного Суду з цього питання;

2 балів - за правильний та ґрунтовний висновок

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Остапенко, О. Г. Конституційне право України [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. Г. Остапенко, В. В. Сергієнко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (2,56 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 259 с. : іл. - Загол. з титул. екрану. - Бібліогр.: с. 217-255. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25176>

2. Сучасні проблеми цивільного права іа процесу: навч. посіб./ С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Б. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. – Харків, Право, 2017. Режим доступу: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/2598/1/Suchasni%20problemy%20tsyvilnoho%20prava%20ta%20protsesu_navch%20posib_2017.pdf

3. Цивільне право (частина загальна). Курс лекцій: навч. посіб. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ЕКУС, 2021.

4. Цивільне право України: підручник. 3-є вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 796с.

Додаткова

5. Ваганова І. М. Деякі правові ризики при укладенні договору купівлі-продажу нерухомості в Україні / І.М. Ваганова // Global science: prospects and innovations : Proceedings of V International Scientific and Practical Conference, December 28-30, 2023. - Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom, 2023. – Р. 937-941: Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/30898>

6. Ваганова І. М. Договори в римському праві та в сучасному цивільному праві України / І. М. Ваганова // Юридичний науковий електронний журнал. –

Запоріжжя : ЗНУ, 2022. – Вип. 2. – С. 47-50. Режим доступу:
<http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27313>

7. Ваганова І. М. Публічні договори та договори приєднання у цивільному праві / І.М. Ваганова // // Юридичний науковий електронний журнал. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. - Вип. 1. – С. 126-128. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31809>

8. Ваганова І. М. Роль і значення римського приватного права для розвитку сучасного цивільного права / І.М. Ваганова // Actual trends of modern scientific research: Proceeding of IX International Scientific and Practical Conference. – 11–13 april 2021 р. – Munich, Germany, 2021. – С. 573-579. Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25256>

9. Захист права власності. Правові позиції Верховного Суду : коментарі науковців / О. П. Печений, І. В. Спасибо-Фатєєва та ін., за заг. ред. і І. В. спасибо-Фатєєвої. Харків :Екус, 2020. 496 с. (Серія: “Проблеми судової практики”)

10 Майданик Р. А. Речове право: підручник / Р. А. Майданик. К.: Алерта, 2019. 1102 с.

11. Пономаренко О. М. , Мешкова К. О. Правовий режим частки статутного капіталу господарського товариства, яка була набута у зв'язку з внесенням вкладу за рахунок спільного майна подружжя. Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Право». № 38. 2024. С. 99-106
<http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/14098/4447>

12. Пономаренко О. М. Дифамація: як правильно обрати ефективний спосіб захисту (на підставі аналізу практики ЄСПЛ та Верховного Суду). Круглий стіл до Дня юриста «Права та основоположні свободи у контексті євроінтеграції України. 4 жовтня 2023 року. С. 52-56. <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b68181e7-7f9f-49c9-8b3c-28b271854796/content>

13. Пономаренко О. М. Захист майнових прав подружжя при здійсненні ними прав на корпоративний пай як об'єкт права спільної сумісної власності. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2024. № 1. С. 45-51. URL:

<https://apie.org.ua/uk/%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B8%D1%81%D1%82-%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B6%D0%B6%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%B8-%D0%B7%D0%B4%D1%96/>

14. Пономаренко О. М. Правовий режим майна, яке було набуто подружжям під час шлюбу за рахунок спільних та особистих коштів (змішаного майна): пошук ефективного способу захисту. Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди «Право». № 38. 2024. С. 91-98
<http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/14098/4447>

15. Пономаренко О. М. Розпорядження часткою у статутному капіталі господарського товариства (корпоративним паєм) як об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Часопис цивілістики. 2023. Вип. 51. С. 69-74 <http://clj.nuoua.od.ua/archive/51/14.pdf>

Інформаційні ресурси

16. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws> – Офіційний вебпортал парламенту України (Законодавство України)

17. <https://www.kmu.gov.ua/> – Єдиний вебпортал органів виконавчої влади України

18. <http://www.ccu.gov.ua/> – Офіційний вебсайт Конституційного Суду України

19. https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/ – Офіційний вебсайт Верховного Суду України